

Speech Vincent de Kom, Dagelijks Bestuurslid 4 mei 2026

Vandaag op 4 mei staan we samen stil.

Vandaag is een dag van stilte, maar ook van gedachten en stemmen.

Stemmen uit het verleden die we willen horen. Omdat ze ons iets willen vertellen. Omdat ze doorklinken in het heden en in de toekomst. Zodat we hopelijk leren en nooit vergeten.

We herdenken vandaag de slachtoffers van oorlog en geweld sinds het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. We staan stil bij de slachtoffers en verzetshelden uit Afrika, Amerika, Australië, Azië, Europa en Oceanië, en in het bijzonder uit Nederland aan de Noordzee en Nederland overzee.

Mensen die hun leven verloren door vervolging, door honger, door onderdrukking, door verzet, of simpelweg door wie zij er waren.

In Amsterdam Zuidoost, een stadsdeel met een van de meest diverse bevolkingen ter wereld, komen al deze geschiedenissen samen.

Waarın zoveel inwoners en hun nazaten persoonlijke herinneringen dragen aan oorlog en geweld, hier of elders in de wereld. En hier dragen we samen de herinneringen aan oorlog, verzet en vrijheid.

En hier bouwen we samen aan een toekomst waarin die vrijheid voor iedereen geldt. Daarom is de noodzaak om juist hier te herdenken zo groot: omdat deze verhalen vaak wel worden doorgegeven binnen families, maar daarbuiten niet altijd zichtbaar zijn.

Herdenken is inclusief als we erkennen dat leed en verzet overal hebben plaatsgevonden, in alle lagen van de samenleving, in alle gemeenschappen. En dat sommige geschiedenissen lang zijn verzwegen of vergeten.

In Gein worden vandaag de namen herdacht van verzetsstrijders die hun leven gaven voor de vrije pers, voor waarheid en voor vrijheid. Op het monument *“Het Parool is: wees Trouw aan De Waarheid in Vrij Nederland”* staan de namen en foto’s van twintig medewerkers van de verzetskranten die tijdens de oorlog zijn omgekomen. In deze wijk dragen zij ook letterlijk voort in het straatbeeld, doordat straten naar hen zijn vernoemd. Vandaag wordt dit monument aangevuld met de foto van Pieter van der Meulen, die tot nu toe ontbrak. Hij drukte samen met zijn vader illegale edities van Het Parool. In januari 1944 werden zij ontdekt en gevangengezet in het Oranjehotel in Scheveningen. Pieter bleef zwijgen, ondanks zware omstandigheden. Na drie weken overleed hij in zijn cel, doordat hem zijn medicijnen tegen epilepsie werden onthouden. Zijn vader kreeg slechts toestemming om de begrafenis bij te wonen onder voorwaarde dat hij informatie zou prijsgeven: een eis waaraan hij niet toegaf. Dat juist vandaag zijn gezicht zichtbaar wordt toegevoegd, onderstreept dat herdenken nooit af is. We blijven zoeken, blijven vertellen en blijven zichtbaar maken wat niet vergeten mag worden.

Herdenken brengt ons ook bij de vraag wat mensen deden in tijden van onrecht. Vandaag staan we stil bij het verzet. Verzet in grote en kleine vormen. Mensen die onderduikers hielpen. Die pamfletten verspreidden. Die weigerden mee te werken aan onrecht. Maar ook het stille verzet: blijven zorgen voor anderen, hoop vasthouden wanneer alles instort, of simpelweg volhouden wanneer opgeven makkelijker leek. Verzet zat in kleine keuzes en kon eenvoudig je leven kosten. Want in oorlogstijd krijgt een simpel gebaar een levensgroot gewicht: een stuk brood, een schuilplaats, een hand die wordt uitgestoken. Het verschil tussen leven en dood.

Oorlog was er over de hele wereld. Aan bijvoorbeeld Suriname, Indonesië en het Caribisch gebied ging de oorlog absoluut niet voorbij. In het leger, op zee, in het verzet, en in de strijd tegen fascisme en onrecht. Hun verhalen maken deel uit van onze geschiedenis van vrijheid waar wij vandaag bijilstaan. Deze verhalen zijn te lang onderbelicht gebleven, maar maken onlosmakelijk deel uit van onze gezamenlijke geschiedenis. Het is onze taak om deze stemmen een blijvende plek te geven in onze herinnering.

Anton de Kom herinnert ons aan verschillende perspectieven en verzwegen of vergeten stemmen. Hij was schrijver, denker en verzetsman. Zijn boek *Wij slaven van Suriname* gaf een stem aan mensen die lange tijd niet gehoord werden. Over koloniale uitbuiting, over slavernij, en over ongelijkheid die doorwerkte in het dagelijks leven. Vrijheid betekende voor hem gelijkwaardigheid. Anders is vrijheid geen vrijheid.

U weet: vrijheid is nooit vanzelfsprekend. Vrijheid vraagt zorg, waakzaamheid en verantwoordelijkheid. Dat heeft het verleden ons geleerd, en dat zien we ook vandaag. Op 4 mei staan we stil bij wat verloren is gegaan. Maar ook bij wat we willen voor het heden en de toekomst. Menselijkheid. Gelijkwaardigheid. Respect. En de moed om op te staan tegen onrecht, waar ook ter wereld en wanneer dat ook nodig is.

Twee minuten stilte lijken kort, maar dragen een lange geschiedenis. Als we zo meteen stil zijn, laten we dan stil staan bij: De slachtoffers van oorlog. De mensen in verzet. En hen wiens verhalen nog altijd niet volledig verteld zijn. En die we te weinig herinneren of doorvertellen. Wij dragen samen de verantwoordelijkheid om die verhalen levend te houden. En te werken aan een inclusievere herinneringscultuur. In het bijzonder gaat onze erkenning uit naar allen in onze gemeenschap die zich in de afgelopen decennia hebben ingezet voor een inclusievere herinneringscultuur: Werk dat voortleeft in hoe wij vandaag herdenken.

Want herdenken is niet alleen terugkijken. Het is ook kijken naar het nu en straks. Naar een samenleving waarin alle stemmen ruimte krijgen. Waar vrijheid niet selectief is. En waar verzet tegen onrecht wordt gezien als onderdeel van onze gezamenlijke geschiedenis én onze gezamenlijke opdracht om te zorgen voor een wereld in vrede en gelijkwaardigheid. Want nooit meer is nu.

Maar u weet: Wat nooit meer mag gebeuren, gebeurt nu nog steeds. In vormen van oorlog, geweld en onrecht. Laten we samen blijven luisteren, blijven leren, en blijven opstaan tegen onrecht. Zoals Anton de Kom tijdens de Tweede Wereldoorlog schreef: "Vandaag vrij, altijd vrij." Daarom staan we vandaag niet alleen in herinnering, maar ook in verbondenheid. Met het verleden. Met het heden. En met de toekomst. Omdat we herdenken. Inclusief en in vrijheid.

Dank u wel